

ISSN 1016-9954



Commission  
Internationale  
pour la  
Protection  
des Alpes

Št. 76 · Julij 2005 · Slovenska izdaja

Internationale  
Alpenschutz-  
kommission

Commissione  
Internazionale  
per la Protezione  
delle Alpi

Mednarodna  
komisija za  
varstvo Alp



Avstrija  
Francija  
Italija  
Lihtenštajn  
Nemčija  
Slovenija  
Švica

# Vodna energija: Alpe pod napetostjo

[www.cipra.org](http://www.cipra.org)

## Dragi bralci,

Obilje vodne energije je bilo pomembno za industrijski razvoj v Alpah, ki niso (bile) le arkadijska pokrajina pastirjev, krav, ovc in zdravilnih zelišč, temveč so od železne dobe pomembno industrijsko območje Evrope. Industrijski razvoj je omogočil relativno visoko razvitost alpskih regij v primerjavi z drugimi gorstvi pa tudi razvoj romantičnega odnosa do Alp kot naravne vrednote.



© CIPRA

# Uvodnik

Vodne elektrarne so pomembno zaznamovale Alpe. Danes so skoraj vse alpske reke vključene v verige jezov, mnogo je tudi črpalnih in malih elektrarn. Če so bile konec devetnajstega in v prvi polovici dvajsetega stoletja elektrarne simbol napredka, so se nevladne organizacije v njegovi drugi polovici borile za ohranitev zadnjih naravnih odsekov alpskih rek. Zaradi pritiska javnosti je stekel proces naravovarstvenega zavarovanja odsekov rek in njihovih gorskih povirij, spodbujen tudi z oblikovanjem evropske mreže Natura 2000. CIPRA je pozivu «Življenje za naše alpske reke!» posvetila letno konferenco leta 1990 v Gozd-Martuljku, konferenco leta 1998 v Locarnu pa energetske prihodnosti Alp.

Ravno ko je kazalo, da se razvoj v Alpah preusmerja od izkoriščanja naravnih virov k storitvenem gospodarstvu, se začinja nov krog investicij v vodne elek-

trarne. Tokrat se nove kapacitete utemeljuje s klimatskimi spremembami. Vodna energija naj bi skupaj z energijo vetra, sonca in biomase nadomestila elektriko iz termoelektarn, ki so pomemben vir toplogrednih plinov. Za kompenzacijo nihanj proizvodnje vetrnih elektrarn naj bi gradili nove črpalne elektrarne. Zaradi vse bolj vročih poletij se tudi v Evropi širijo klimatske naprave in z njimi poraba elektrike.

Ob tem se porajajo zanimiva vprašanja: Ali odločanje o gradnji novih vodnih elektrarn postaja boj med zagovorniki lokalnega in globalnega okolja (Kyotskega protokola), kar se že dogaja v razpravah o novih vodnih in vetrnih elektrarnah v Sloveniji. Ali bomo Alpe iz naravnega «vodnega stolpa Evrope» z ledeniki in snežišči spremenili v umetnega z vodnimi akumulacijami? Ali je gradnja elektrarn v Alpah priložnost za trajnostni razvoj lokalnih skupnosti ali le za veliki kapital? Ali so kupci «zelene elektrike» pripravljeni plačati več za uničenje zelenih Alpskih dolin? Ali je povečevanje proizvodnje nujno, ali bi bilo ceneje in bolje zmanjšati porabo? Kaj pa tehnologije prihodnosti? Ali ne bi bilo bolje predpisati, da mora imeti vsaka nova klimatska naprava tudi ustrezno površino fotovoltaičnih celic...

Na ta vprašanja je težko vnaprej podati enoznačne odgovore, a nekaj je jasno: Če se želimo uspešno prilagoditi klimatskim spremembam, bo morala biti energetika prihodnosti trajnostna tako na lokalni kot na globalni ravni.

Lep pozdrav!

Jernej Stritih

Podpredsednik CIPRA-International

# VSEBINA



## ● Vodna energija: Alpe pod napetostjo

- 4 Energijska učinkovitost – neizkoriščena rezerva
- 5 Ali sta vetrna in vodna energija lahko primer «uspešne zveze»?
- 6 Damoklejev meč katastrof na pregradah?
- 7 Minimalni odtok vodnih količin izpostavljen pritiskom



## Bela knjiga/ črna knjiga

- 8 Novi visokonapetostni vodi na območju Alp
- 9 Zelena elektrika iz pitne vode
- 9 Črpalna hidroelektrarna v Sloveniji

## Nacionalni odbori CIPRE

- 10 CIPRA-Italija: zaupanje v prihodnost Alp

## Prihodnost v Alpah

- 11 Natečaj CIPRE –  
Prihodnost v Alpah je obetavna

## ● Povezanost v Alpah/ DynaIp

- 12 Dynalp: ko se občine učijo druga od druge

## Alpska mesta

- 13 Alpska mesta in Alpska konvencija

## Zavarovana območja v Alpah

- 14 Nov projekt za ekološko povezanost na vsealpski ravni

## ● Alpska konvencija/ Anketa CIPRA Info

- 15 Vodni protokol za Alpsko konvencijo!
- 15 Pohvala in graja – rezultati ankete o informativnem bil  
tenu CIPRA-Info

## alpMedia

- 16 alpMedia – priljubljena v Alpah, poznana od Nepala do  
Kolumbije



Naslovnica: Akumulacijsko jezero na prelazu Passo di Resia. Foto: Christian Schlatter

# Energijska učinkovitost – neizkoriščena rezerva

Po podatkih Evropske unije znaša za leto 2004 delež porabe električne energije stalno priključenih gospodinjstvih aparatov (sistem stand-by) v evropskih gospodinjstvih deset odstotkov. Od leta 2015 dalje strokovnjaki za energetska politiko pričakujejo pomanjkanje električne energije. A namesto da bi se prizadevanja osredotočila na sprejetje ukrepov za varčevanje z električno energijo, v Alpah in drugod po Evropi gradijo nove elektrarne.



© CIPRA

**Potenciala sončne energije še niso izkoristili ne v Evropi ne v Alpah.**

Ur. – Pomanjkanje električne energije, ki grozi Evropi, izhaja iz preprostih izračunov linearne rasti potrošnje ob ustavitvi zastarelih jedrskih elektrarn, ki je načrtovana za obdobje 2015-2025. Za premostitev obdobja do začetka obratovanja morebitnih novih jedrskih elektrarn obstaja «rešitev» v gradnji termoelektarn na zemeljski plin z močjo 200-500 MW. Po trditvah Evropskega združenja za prenos električne energije (UCTE) naj bi tako do leta 2025 v 22 evropskih državah že primanjkovalo 300 GW. Potrebovali bi torej okoli sto elektrarn te kategorije, ki pa bi zaradi emisij CO<sub>2</sub> imele očitne nezaželene posledice za podnebje. Ocenjujejo, da so možnosti za rast proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah s povečanjem zmogljivosti obstoječih objektov in gradnje novih pregrad manjše od 10 odstotkov.

## Potrošniki kot sooblikovalci in ujetniki rasti

Cilj končnega potrošnika ni v večji porabi električne energije, temveč v rabi storitev, da bi tako lahko zadovoljil svoje potrebe in pričakovanja. Ustreznih okvirnih pogojev, na podlagi katerih bi podjetja za oskrbo z električno energijo lahko potrošnike podpirala pri učinkoviti rabi energije, doslej ni bilo. Nujno bo treba preiti s prostega trga energije na trg, ki bo potrošnikove potrebe po energiji zadovoljil na okolju prijazen način in po sprejemljivih cenah. To pomeni, da akterji na energetskem trgu ne bodo vključeni le v elektroenergetsko oskrbo, temveč tudi – če je le mogoče – razumno rabo energije. Wuppertalski inštitut za podnebje, okolje in energijo je v svojem poročilu «Pozabljeni steber energetske politike» pokazal, da je treba ustvariti okvirne pogoje, ki bodo akterje na trgu

energije zadolžile za rabo njihovega proizvoda, tj. električne energije.

Posledica ločevanja energetskega trga od trga energijske učinkovitosti je naraščanje porabe energije. Oskrbovalcem trga z električno energijo gre seveda za večjo prodajo, zato zmanjševanju energijske učinkovitosti ne bodo nasprotovali.

## Manjša prodaja za večji dobiček?

Na odprtem trgu, ki naj bi se ustalil, bi bilo z gospodarskega vidika tudi za upravljavce zanimivo, da bi se vključili v trg energijske učinkovitosti, ki se ne izkorišča v zadostni meri. Tak način delovanja bi imel prednosti tudi pri pridobivanju odjemalcev in trženju, kar bi potrošnikom prineslo le prednosti. Čeprav je zagotovo nujno, da zakonodajalec ustvarja ustrezne okvirne pogoje, je za elektroenergetska podjetja že danes zanimivo vlagati v svoje odjemalce, da bi pri enakem udobju in produktivnosti lahko zmanjšala njihovo porabo, namesto da bi vlagala v nove elektrarne ali kupovala deleže v elektrarnah drugih podjetij.

## Zakonodajalci v neprijetnem položaju

Evropski parlament je 13. marca 2005 sprejel Direktivo o vzpostavljanju okvira za določanje zahtev o oblikovanju ekoloških izdelkov, ki porabljajo energijo. Namen direktive je izboljšati učinkovitost porabe energije izdelkov ves čas njihove življenjske dobe tako, da se sistematično upoštevajo okoljski vidiki pri njihovem razvoju. Direktiva je rezultat kompromisa, sklenjenega z energetskega lobijem, in bi jo bilo treba natančneje izdelati za izvajanje. Sicer ne vsebuje zavezujočih določb, vendar pa bo izdelke, ki izpolnjujejo te zahteve, lažje tržiti znotraj Evropske unije. Zaradi vedno večje porabe električne energije v Evropi je to ukrep, ki nikakor ne zadostuje.

**Energijska učinkovitost hidroelektrarn je dvakrat tako visoka kot učinkovitost jedrskih elektrarn.**

© AXPO





# Ali sta vetrna in vodna energija lahko primer «uspešne zveze»?

**Leta 2004 je inštalirana moč vetrnih elektrarn v Evropi znašala 34,2 GW, do leta 2040 bi lahko v najslabšem primeru dosegla 65 GW in v najboljšem primeru 115 GW. Tako pasovno energijo je treba akumulirati, da bi bila na razpolago v času največjega povpraševanja.**

Ur. – Evropske vetrne elektrarne so leta 2004 proizvedle 73.000 GWh električne energije. Po trditvah Evropskega združenja za prenos električne energije (Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity – UCTE; gl. tudi članek na str. 8) so črpalne hidroelektrarne v alpskih državah proizvedle 35.816 GWh električne energije. Gre namreč za to, da se voda, ki se akumulira v nižje ležečih bazenih, prečrpava v višje ležeče bazene v času, ko je povpraševanje najmanjše, ko je torej energija cenejša, in se dovaja v turbine v času, ko je povpraševanje največje, s tem pa tudi cene. Odvisno od objekta dosegajo izgube energije v tem procesu od 20 do 25 odstotkov. To pomeni, da je treba mobilizirati več kot 42.000 GWh, da bodo ti objekti proizvedli 35.816 GWh.

## Neizbežno povečanje zmogljivosti v Alpah

Po podatkih UCTE so jedrske elektrarne v letu 2004 proizvedle 797,4 TWh električne energije (od tega 712,3 TWh za potrebe alpskih držav), kar ustreza desetkratni proizvodnji evropskih vetrnih elektrarn. V istem časovnem obdobju so termoelektrarne na premog in plin proizvedle 1334,3 TWh. Jedrska, toplotna in vetrna energija so oblike pasovne energije. Da bi zadovoljili povpraševanje v času konic, je treba energijo v črpalnih objektih akumulirati v nočnem času, ob koncu tedna in praznikih. Leta 2004 je bila Italija z 894 GWh, ki so jih črpalne hidroelektrarne proizvedle v mesecu decembru, na prvem mestu, sledile so ji Nemčija (798 GWh), Francija (616 GWh), Avstrija (281 GWh) in Švica (168 GWh), medtem ko v Sloveniji ravnokar poteka gradnja prve elektrarne tega tipa.

Trditi, da je treba širjenje projektov za gradnjo črpalnih hidroelektrarn v Alpah pripisati izključno razvoju vetrne energije, bi bilo zagotovo pretirano. Dejansko se ti objekti uporabljajo zlasti zaradi akumuliranja jedrske in toplotne energije in prodaje vršne električne energije po občutno višjih cenah. Seveda pa razvoja vetrne energije v Evropi ne smemo podcenjevati, saj je zanj od leta 1998 značilna 20-odstotna povprečna letna stopnja rasti.

## Finančne in ekološke posledice

Pretvorba akumulacijskih elektrarn v črpalne zahteva visoke investicije, taki projekti ustvarjajo tudi okoljske probleme. Zaradi povečanja hitrosti različnih variant

proizvodnje lahko pričakujemo spremembe v višini vodne gladine navzgor ali navzdol, kar je posledica proizvodnje energije. Črpalna naprava v obstoječi elektrarni tovrstne pojave nedvomno še spodbuja. Iz okoljskih razlogov je treba nihanja vodne gladine upočasniti in to upoštevati pri izračunu donosnosti novih objektov. Da pa bi se nihanja izravnala, so morda potrebne dodatne investicije v gradnjo regulacijskih bazenov.

## Ekonomska učinkovitost proti energijski neučinkovitosti

Če opazujemo cene pri promptnem trgovanju na evropski borzi električne energije (European Energy Exchange – EEX), si lahko nekoliko bolje predstavljamo, kateri vidiki spodbujajo razvoj črpalnih objektov, kljub temu da se pri tem postopku izgubi 20 do 25 odstotkov energije. Primer: 2. maja 2005 ob 4. uri zjutraj je cena za MWh na EEX dosegla nekaj več kot 25 evrov, ob 12. uri pa je znašala že 65 evrov. 7. avgusta 2003 med 4. in 5. uro zjutraj je na isti borzi cena MWh dosegla vrhunec v času takratnega vročinskega vala, ko je znašala 18,80 evrov, med 11. in 12. uro pa se je cena povzpela že na 300 evrov.

## Črpalne hidroelektrarne in zelena elektrika

Naturmade, blagovna znamka, s katero evropska organizacije EUGENE označuje zeleno električno energijo, razlikuje električno energijo iz črpalnih naprav glede na to, ali je energija, ki je potrebna za obratovanje črpal, proizvedena iz obnovljivih virov ali ne. Kot električna energija iz obnovljivih virov je certificirana le neto proizvodnja električne energije (po odbitku izgub pri črpanju). Če se za črpalke uporablja jedrska energija, ta pod omenjenim znakom ne more nastopiti, pri čemer sledljivost prodane električne energije ni vedno zagotovljena.

**1 TWh = 1000 GWh**  
**1 GWh = 1000 MWh**  
**1 MWh = 1000 kWh**  
**1 kWh = 1000 Wh**



© A. Locher, www.swisscastles.ch  
**Stroški rekonstrukcije Chavalona v termoelektrarno na plin naj bi znašali okoli 250 mio. evrov.**



© IG Windkraft Österreich  
**Raba energije vetra v Evropi se je v zadnjih šestih letih povečala za povprečno 20 odstotkov.**

# Damoklejev meč katastrof na pregradah?

**V zadnjih štiridesetih letih so se na območju Alp zgodile tri katastrofe, ki so bile povezane s pregradami. Glede na število pregrad v alpskem prostoru lahko sicer možnosti, da bo prišlo do nesreče zaradi njihovega obratovanja, ocenjujemo kot majhne, kljub temu pa je treba hidroenergetskim sistemom stalno posvečati vso pozornost.**



© CIPRA

Ur. – Zgodovina Alp kaže, da se v ravnanju z ogromnimi vodnimi količinami, ki jih človek izkorišča za proizvodnjo električne energije, skriva veliko nevarnosti. Kljub dejstvu, da se varnost hidroenergetskih objektov stalno povečuje, pa je prav zaradi napačnih presoj odgovornih že prišlo do velikih katastrof.

## Vajont in Fréjus: več kot 2400 mrtvih

Leta 1963 so v dolini Vajont v italijanskih Dolomitih kljub opozorilom strokovnjakov in domačinov začeli s polnjenjem novega akumulacijskega jezera. 9. oktobra 1963 je prišlo do katastrofe: ogromna kamnita gmota je zgrmela v jezero in povzročila nastanek udarnega vodnega vala, ki je pod seboj pokopal več kot 2000 ljudi. Ločna pregrada je pri tem ostala skoraj popolnoma nepoškodovana.

Leta 1959 se je zaradi nenadne visoke vode podrla ločna pregrada Malpasset v regiji Fréjus, ki je bila zgrajena zaradi oskrbe s pitno vodo. Nesreča je zahtevala 423 žrtev. Zaradi napačnih odločitev odgovornih niso bili pravočasno odprti varnostni ventili, čeprav so v temeljih pregrade takrat že zaznali prve znake razpoka.

Leta 2000 se je zaradi pritiska vode porušil novi tlačni jašek na pregradi Cleuson-Dixence v Švici, ko je na zelo strmem terenu na površje pridrla 27.000 m<sup>3</sup> vode in s seboj odneslo skale, zemljo, planinske kočje. Življenje so izgubile tri osebe. Naprava od takrat dalje ne obratuje, ker se izvajajo dela, ki bodo ojačala notranjost jaška.

## Civilna odgovornost upravljavcev hidroelektrarn v skladu z načelom odgovornosti povzročitelja

V Evropi sta le dve regiji, ki sta v skladu z načelom odgovornosti povzročitelja uvedli sistem civilne odgovornosti za škodo, ki bi jo pri hidroenergetskih objektih povzročila višja sila: to sta švicarska kantona Graubünden in Valais. Od upravljavcev elektrarn sta namreč za kritje tveganja s povzročeno škodo, ki izhaja iz uporabe pregrad, zahtevala sklenitev dodatnega zavarovanja pri švicarskem zavarovalniškem poolu, ki ga upravlja SwissRe. Tako je glede civilne odgovornosti po načelu odgovornosti povzročitelja upravljavec elektrarne tisti, ki je dolžan poravnati nastalo škodo, čeprav ta ni bila povzročena namenoma, zaradi neodgovornega ravnanja ali iz malomarnosti. Zavarovani

znesek znaša na posamezni kanton trenutno okoli 130 milijonov evrov. Izračun zavarovalne premije temelji na količini akumulirane vode.

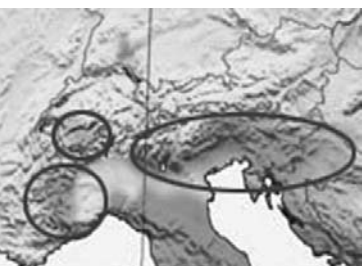
Za švicarske pregrade je značilna visoka raven varnosti, zato so njihovi upravljavci prepričani, da tako zavarovanje le po nepotrebnem obremenjuje ceno kilovatne ure. Za primerjavo: v skladu s Pariško konvencijo o odgovornosti tretjim na področju jedrske energije, dopolnjeno z Bruseljsko konvencijo, je odgovornost jedrske elektrarne zavarovana z 1,5 mrđ. evrov. V Švici je za zakonsko kritje zavarovanja odgovornosti jedrske elektrarne predvidenih 630 milijonov evrov. Premije za obvezno zavarovanje bremenijo ceno kilovatne ure iz jedrske energije le z 0,038 centi. V primeru Graubündna gre pri tem za 0,019 centa na kilovatno uro, če izhajamo iz tega, da so hidroenergetski objekti letno zavarovani proti odgovornosti za škodo v višini 130 milijonov evrov in da proizvedejo 7862 GWh.

## Nova karta potresne nevarnosti

Švicarska seizmološka služba (SED) je konec lanskega leta objavila novo karto potresne ogroženosti, ki podaja tveganja za nastanek potresov v naslednjih 475 letih. Karta predstavlja t.i. potresne nevarnosti, tj. vrednosti, ki upoštevajo verjetno jakost potresov in njihovo pogostnost. Tako je bila ocena tveganja nastanka potresov v primeru švicarskega kantona Valais korigirana navzgor. Alpe namreč ležijo na mestu, kjer se stikata afriška in evrazijska celinska plošča, zaradi česar je za to območje značilna določena potresna dinamika.

Po mnenju Mednarodne komisije za velike dolinske pregrade (ICOLD) potresnih tveganj tudi v prihodnje ne gre zanemariti. Strokovno področje je razmeroma novo, digitalni instrumenti za simuliranje potresnega tveganja, ki se uporabljajo danes, dejanske nevarnosti še ne znajo napovedati. Znanje in informacije s tega področja se zbirajo, in sicer v zvezi z dolinskimi pregradami na območjih, kjer so zabeležili zelo močne potrese. Kot je prepričan Martin Wieland, civilni tehnik in strokovnjak za ocenjevanje potresnih tveganj, bo ta disciplina v naslednjih letih doživela še velik razvoj, kar bo zagotovo vplivalo na raven varnosti pregrad.

**Edinstven primer v Evropi: le dve alpski regiji sta za dolinske pregrade predpisali civilno odgovornost.**



© Jiménez et al., 2003

**Potresne dinamike na območju Alp ne bi smeli podcenjevati (obkrožene so regije z največjo potresno aktivnostjo).**

# Minimalni odtok vodnih količin izpostavljen pritiskom

**Evropska unija je okvirno vodno direktivo sicer sprejela že leta 2000, a države članice imajo čas do leta 2027, da jo začnejo izvajati v celoti. V vmesnem obdobju bodo torej alpske države svoje težave še naprej urejale na nacionalni ali regionalni ravni. Ko gre za vprašanje minimalnega odtoka vode, bodo tako elektroenergetska podjetja v enaki meri kot doslej izvajala pritisk.**

Ur. – Potok, v katerem se je odtok vode znižal na najmanjšo možno mero, slap, ki je izgubil svoj nekdanji lok, napis, ki sprehajalce ob reki opozarja na nevarnosti nenadnega dviga njene gladine... Na vse te prizore danes naletimo pri skorajda 90 odstotkih tekočih voda v alpskem prostoru. Po podatkih upravljavcev hidroenergetskih objektov je na tem območju izkoriščenih kar 90 odstotkov potenciala vodne energije. Raba tekočih ekosistemov, ki se je začela v prejšnjem stoletju, trajno vpliva na sposobnost delovanja tekočih voda, raba hidroenergije pa ima poleg tega še nezaželene posledice na dinamiko in biotsko raznovrstnost vodotokov. Pomoči ne moremo iskati niti v veljavni zakonodaji.

## Varstvo podnebja na eni, minimalni odtok na drugi strani

Hidroenergetski lobi upravičeno zatrjuje, da oskrba s tovrstno obnovljivo energijo ne prispeva k povečanju emisij toplogrednih plinov. Negativno ocenjuje okvirno vodno direktivo Evropske unije, ker naj ta ne bi upoštevala ekonomskih vidikov in prispevka hidroenergije k varstvu podnebja. Vse to spominja na izsiljevanje na račun varstva podnebja.

## Neenotna zakonodaja v alpskih državah

V alpskih državah so področje, ki opredeljuje minimalne odtočne količine, uredili z ustrezno zakonodajo. Kot kaže raziskava švicarskega Zveznega urada za okolje, gozd in krajino (BUWAL) iz leta 2004, so za urejanje tega področja v posameznih državah pristojni osrednji državni ali regionalni organi.

V Franciji zakon predpisuje zadostne minimalne količine, ki ohranjajo floro in favno, ne govori pa o kvantitativnih vidikih, ki jih za hidroenergetske objekte do 100 MW moči določijo prefekti departmajev. Za večje objekte sta pristojni ministrstvi za industrijo in za okolje. Določbe zakona morajo upoštevati vsi objekti, izjema so elektrarne na Roni in Renu.

Pogoji za določitev minimalnega vodnega odtoka so v Švici opredeljeni v zvezni zakonodaji, za njeno izvajanje pa so pristojni kantoni. Zakonodaja velja le za nove objekte v okviru ukrepov, ki določajo podelitev koncesije, oz. za objekte, pri katerih je treba koncesijo obnoviti.

Na Bavarskem morajo minimalne vrednosti vodnega odtoka, ki se določajo na deželni ravni, upoštevati samo tisti energetski objekti, ki jim je bila koncesija podeljena po letu 1998.

V Italiji to področje ureja zakon, ki so ga leta 1989 sprejeli na nacionalni ravni in ga uresničujejo v deželah in pokrajinah. Izvajanje zakona v alpskih regijah je nepopolno. Hidroenergetski objekti, ki jim je bila koncesija podeljena pred spremembo zakona o varstvu voda iz leta 1985, v Avstriji niso zavezani k upoštevanju novih določb, ki veljajo za minimalni vodni odtok. Dežele lahko pravno ukrepajo le v primeru, če to zahteva javni interes, kar pa se doslej v praksi še ni zgodilo. Avstrija je tudi edina alpska država, ki minimalne odtok izračunava za vsak vodotok posebej, saj shema, ki bi to področje urejala na državni ravni, ne obstaja.

## Pri proizvodnji električne energije znašajo izgube od 1,6 do 30 odstotkov

Vsaka država in celo vsaka regija si za določanje vrednosti minimalnega odtoka izbere svojevrsten sistem obračunavanja, to pa za upravljavce hidroelektrarn pomeni izgube v proizvodnji. V Franciji ocenjujejo, da izgube pri proizvodnji električne energije dosežajo od 1,6 do 5,7 odstotka, v Švici okoli 6 odstotka, v Nemčiji od 8 do 10 odstotka in v Italiji med 10 in 30 odstotki.

Čeprav se zdi, da so taki številčni podatki z vidika odpiranja trga z električno energijo ekonomsko povsem relevantni, pa je nujno potrebno tudi sprejetje okoljevarstvenih ukrepov, če želimo, da se bo vodna energija uveljavila kot ekološki obnovljivi vir energije.



© Gesellschaft für Ökologische Forschung, W. Zängl



© CIPRA

**Za vodno gospodarstvo pomeni obveznost zagotavljanja preostale vode izgubo prihodka v višini 1,6 do 30 odstotkov.**

**Zadostne količine preostale vode so pogoj za ohranitev sposobnosti delovanja vodotokov.**



# Novi visokonapetostni vodi na območju Alp

Okoli 430 milijonov Evropejcev je priključenih na elektroenergetsko omrežje, ki ga upravlja Združenje za koordinacijo prenosa električne energije (Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity – UCTE). Nezadržna rast porabe električne energije pa neposredno vpliva na infrastrukturo, potrebno za elektroprenosno dejavnost.



© CIPRA

Ur. – Člani združenja UCTE so upravljalci elektroenergetskih omrežij v 22 evropskih državah. Leta 2004 je bil opravljen prenos električne energije v višini 2300 TWh. Za tiste, ki upravljajo z omrežjem oz. so odgovorni za prenos električne energije, je vedno večja poraba električne energije v Evropi seveda razveseljivo dejstvo. Še zlasti pri povečevanju prenosnih zmogljivosti jih velikodušno podpira Evropska unija (EU), ki stavi na stalno rast porabe.

## Večja poraba, torej tudi večji prenos

Leta 2003 so institucije Evropske unije določile in odobrile glavne osi distribucijskega omrežja električne energije. Gre za projekte, katerih namen je ojačanje ali širjenje elektroenergetskih omrežij. Da bi bilo zagotovljeno delovanje notranjega energetskega trga in/ali zanesljiva oskrba Evropske unije z energijo iz tretjih držav, bo treba ojačati poglavne trase. Projekti, ki so »splošnega interesa« in sodijo k eni od glavnih osi, imajo prednostni položaj pri zagotavljanju finančne podpore v okviru proračunskih sredstev za transevropska energetska omrežja RTE-E.

## 5 do 10 milijard evrov za gradnjo vodov na območju Alp

Zaradi geografske lege nameravajo v Alpah do leta 2013 izpeljati večje projekte: EU je sprejela predlog, na podlagi katerega bo v naslednjih desetih letih za razširitev in vzpostavitev infrastrukture, ki je potrebna za prenos električne energije, namenila 5,8 mrd. evrov

subvencijskih sredstev. Težišče projektov bo pri tem usmerjeno v nove države članice. Uredba Evropskega parlamenta in Sveta, sprejeta lanskega julija, delež za izvedbo gradbenih ukrepov omejuje na 10 odstotkov stroškov, za katere je mogoče pridobiti subvencijska sredstva, in na 20 odstotkov, ko gre za čezmejne povezave. Evropska unija je za območje, kjer se uporablja Alpska konvencija, objavila seznam novih vodov ali projektov obnove vodov, kar pomeni milijardo evrov subvencijskih sredstev. To pomeni, da obseg del ustreza pet- do desetkratniku omenjene vsote v naslednjem desetletju. Investicije, ki neposredno zadevajo Alpe, predstavljajo 15 odstotkov celotne vsote, ki jo zagotavlja EU. Iz te številke je razvidno, da bo postal pomen Alp na področju prenosa električne energije toliko večji, ko bodo realizirane največje investicije v novih državah članicah.

## Krajina in okolje šele na tretjem mestu

Trije cilji, ki jih bo EU poskušala uresničiti v okviru novih projektov RTE-E, so po eni strani ojačanje in poenotenje združenega evropskega prenosnega omrežja, po drugi strani razvoj elektroenergetskih povezav med starimi in novimi državami članicami Evropske unije, med njimi Slovenije, in ne nazadnje iskanje okolju prijaznih rešitev za prenos električne energije na podlagi novih tehnologij in ob uporabi čezalpskih železniških in cestnih predorov, ki že obstajajo, in tistih, ki jih bo treba šele zgraditi. Čeprav ima napeljava visokonapetostnih vodov skozi predore pozitiven učinek na krajino, to še nikakor ne spreminja dejstva, da je celoten način delovanja posledica uresničevanja dogme o povečanju porabe z vsemi znanimi učinki na okolje.

Vir: Generalna direkcija EU za energijo in promet  
[http://europa.eu.int/comm/ten/energy/index\\_en.htm](http://europa.eu.int/comm/ten/energy/index_en.htm)

**Prednostni projekti EU za gradnjo visokonapetostnih daljnovodov prek alpskega območja.**





Primer za belo knjigo

## Zelena elektrika iz pitne vode

Ur. – Občina Hörbranz v avstrijski deželi Vorarlberg bo v prihodnje začela izkoriščati energijo, ki se zdaj še «skriva» v pitni vodi, in tako 160 gospodinjstev oskrbovala z zeleno elektriko. Zajetje za oskrbo Hörbranza s pitno vodo leži 312 metrov višje kot sam kraj, kar pomeni, da je v ceveh visok pritisk.

Ta je bil doslej za delovanje sistema problematičen, zniževali pa so ga s pomočjo razbremenilnih cevi. Energija, ki je pri tem nastala, je ostajala neizkoriščena. Občina bo zamenjala staro napeljavo, vgradila turbino moči 70 kW in brezplačno izkoristila obstoječo energijo. Tako sedaj voda teče prek turbine, preden se, kot je bilo že doslej, odvaja v vodni stolp in od tam v gospodinjstva. Na kakovost vode to nima nobenega vpliva. Pridobljena električna energija v občini Hörbranz bo posredovana v električno omrežje Vorarlberških elektrarn (Vorarlberger Kraftwerke AG), ki bo za kilovatno uro plačevala odkupno ceno v višini 6,25 centa. Če bo sistem, kot je pričakovati, proizvedel okoli 600.000 kWh energije letno, bo to za občinsko blagajno pomenilo dodatnih 38.000 evrov. Pri stroških, ki so ocenjeni na 350.000 evrov, se bo vrednost investicije povrnila v manj kot desetih letih.

Ekološke prednosti male vodne elektrarne so prav

tako očitne, saj ta dobavlja okolju prijazno elektriko in ne vpliva negativno na okolje, kar se sicer pogosto dogaja pri projektih velikih in tudi manjših hidroelektrarn (gl. spodnji članek in članek na str. 6 in 7). Posegi v krajino so minimalni in odvzem vode ne vpliva negativno na reke ali potoke.

Na okolju prijazno energijo, proizvedeno iz pitne vode, prisegajo zdaj še v petih drugih vorarlberških občinah, in sicer Nenzingu, Gaschurnu, Brazu (načrtovana), Bludenzu in Feldkirchu.

Vir in informacije: *Energieinstitut Vorarlberg*, <http://www.energieinstitut.at>



© CIPRA

**Racionalnost dvojne rabe: predno voda priteče iz pipe, jo uporabijo za proizvodnjo električne energije!**

### Protokol o izvajanju Alpske konvencije na področju energije: drugi odst. 6. člena

[Pogodbenice] [...] spodbujajo tudi rabo energije iz obnovljivih virov, kot so vodna energija, sončna energija in biomasa v decentraliziranih objektih in napravah.

Primer za črno knjigo

## Črpalna hidroelektrarna v Sloveniji

Ur. – Kot marsikje v alpskem svetu se tudi v Sloveniji pripravljajo zaradi črpalnih hidroelektrarn. Na planoti pod Kanalskim vrhom na zahodu države so septembra 2004 začeli graditi nov hidroenergetski objekt z inštalirano močjo 178 MW. V naravni kraški kotanji tako že nastaja akumulacijski bazen globine 20 metrov, širine 100 metrov in dolžine 500 metrov, ki bo zadrževal milijon kubičnih metrov vode. Stroški gradnje so ocenjeni na 82,6 milijonov evrov. Gradnja črpalne hidroelektrarne je pravzaprav nadomestilo za sporno vetrno elektrarno, ki jo je hotelo isto podjetje postaviti na Volovji rebri, tj. na območju načrtovanega Regijskega parka Snežnik, ki je hkrati tudi potencialno območje evropskega ekološkega omrežja NATURA 2000, vendar je projekt izzval veliko nasprotovanje naravovarstvenih združenj.

Zagovorniki gradnje zatrjujejo, da črpalne hidroelektrarne pripomorejo k zanesljivi oskrbi z električno energijo, ki jo tovrstne elektrarne lahko hitro zagotavljajo v konicah proizvodnje. Poleg tega naj bi bila

proizvodnja CO<sub>2</sub> nevtralna. Kritiki temu oporekajo s trditvijo, da bo črpalna hidroelektrarna porabila več električne energije, kot jo bo sploh proizvedla: prečrpavanje vode v zgornji akumulacijski bazen bo zahtevalo 25 % več energije, kot je bo z odvajanjem enake količine vode spet proizvedeno. Tudi argument o CO<sub>2</sub>-nevtralnosti ni najbolj trden, saj se pri tem pogosto uporablja električna energija, ki jo proizvajajo v evropskih termoelektrarnah in jedrskih elektrarnah in s tem praktično «operejo».

### Protokol o izvajanju Alpske konvencije na področju varstva narave in urejanja krajine: prvi odstavek 9. člena

Pogodbenice bodo zagotovile pogoje za presojo neposrednih in posrednih učinkov zasebnih in javnih ukrepov in projektov, ki lahko bistveno ali trajno vplivajo na naravo in krajino in s tem na naravno ravnotežje. [...] Pri tem je treba posebej zagotoviti, da ne pride do škodljivih vplivov, ki se jim da izogniti.

# CIPRA-Italija: zaupanje v prihodnost Alp

**CIPRI Italija, ustanovljeni leta 1992 v Torinu, je v vseh teh letih za članstvo vedno uspelo pridobiti organizacije, ki si skupaj z najbolj zavzetimi prizadevajo za varstvo okolja in gorskega sveta. Da bi bilo pri izvajanju mednarodnih projektov CIPRE sodelovanje čim tesnejše, je bil sredi devetdesetih let ustanovljen sekretariat, v katerem je za polni delovni čas zaposlen direktor. Vlogo CIPRE Italija moramo razumeti kot tisto delovno platformo za vprašanja trajnostnega razvoja na območju Alp, ki ustvarja možnosti za srečanja predstavnikov članskih organizacij in strokovnjakov iz celotnega italijanskega alpskega prostora.**



**Predsednik Damiano Di Simone**

© CIPRA

## Zanesljivost informacij o Alpski konvenciji

CIPRA-Italija sodeluje v razpravah tako o trajnostnem razvoju kot tudi o razvoju dolin in mestnih naselij na alpskem območju. Vsako leto se njeni predstavniki udeležijo številnih srečanj in s tem ohranjajo stalen dialog z lokalnimi organi oblasti in domačim prebivalstvom. Zamude pri ratifikaciji in izvajanju protokolov Alpske konvencije so za proces izoblikovanja identitete »prebivalca Alp« izredno velika ovira – marsikje namreč vladata nezaupanje in strah, da bo Alpska konvencija ustvarila zlasti nove omejitve za domače prebivalstvo. A lažne informacije je mogoče hitro ovreči: v organizaciji so namreč že uspeli prebivalcem predstaviti Alpsko konvencijo kot instrument, ki utrjuje sodelovanje, inovativnost in kakovost okolja.

## Promet kot eden pglavitnih ciljev

Ker se Alpe na območju Italije raztezajo po celotni državni meji, je tovorni promet nekako »prisiljen« prečkati Alpe. Nekateri politični predstavniki svoje nasprotovanje prometnemu protokolu utemeljujejo prav s strateškim pomenom, ki ga daje možnost prehoda čez Alpe. CIPRA-Italija je v sodelovanju s CIPRO-Švica poskusila v razpravo o tej problematiki, ki je zašla v slepo ulico, vnesti nekaj novega zagona, saj nadaljnja rast prometa in obremenjevanje okolja nista več dopustna. V ta namen sta nacionalna odbora začela tudi kampanjo, katere namen je pospešiti uveljavitev švicarskega modela preusmeritve tovornega prometa s cest na železnico. Njun predlog zahteva spremembe v načinu razmišljanja o politiki financiranja, če naj bi železnica postala stroškovno ugoden in zanesljiv nosilec prometa. Tako se je uresničil del Alpske konvencije – v smislu izmenjave zglednih in pos-

nemanja vrednih izkušenj, s pomočjo katerih se bo mogoče lažje spoprijeti z izzivi, ki jih prinaša razprava o trajnostnem razvoju na območju Alp.

## Trajnostni razvoj – naloge in izzivi

Ena od pglavitnih nalog CIPRE-Italija je zagotavljanje podatkov in informacij, kar prispeva k podkrepitvi stališč članskih organizacij. Gre za široko zastavljen spekter nalog, ki segajo od zahtev po ureditvi letalskega prometa v turistične namene in nasprotovanja prekomernemu širjenju smučišč do organiziranja protestnih akcij proti pravi poplavi velikih zimskošportnih dogodkov.

CIPRA-Italija je prepričana, da so lokalne skupnosti v vlogi osrednjih deležnikov pri oblikovanju perspektiv trajnostnega razvoja pomembne, zato z veliko zavzetostjo sodeluje tudi pri izvajanju projektov Omrežja občin »Povezanost v Alpah«.

Trenutno se v CIPRI-Italija ukvarjajo z akcijskim načrtom uresničevanja Alpske konvencije, ki ga bodo predložili pristojnim ustanovam, za širšo javnost pa nameravajo tudi organizirati prireditev, katere osrednji cilj bo predstaviti pomen Alpske konvencije kot izhodišča za nastanek »novih Alp«.

*CIPRA-Italija, c/o Pro Natura, Via Pastrengo 13, I-10128 Torino. Tel. +39-011-548626, faks: +39-011-503155, e-naslov: cipra@arpnet.it*



**Direktor Francesco Pastorelli**

© CIPRA

Članske organizacije: Club Alpino Italiano (CAI), Krovno združenje za varstvo narave in okolja na Južnem Tirolskem, Federazione Italiana Pro Natura, Gruppo Italiano Amici della Natura, Gruppo Ricerche Cultura Montana (GRCM), Istituto Nazionale di Urbanistica (INU), Italia Nostra, Lega Italiana Protezione Uccelli (LIPU), Legambiente, Mountain Wilderness, Pro Natura Torino, S.O.S. Dolomites, Valle d'Aosta Ambiente, WWF Italija, Federazione Italiana Parchi e Riserve Naturali, Parco Nazionale Dolomiti Bellunesi, Parco Orobic Valtellinesi, Parco Alpi Marittime, Parco Nazionale Val Grande, Servizio Glaciologico Lombardo, Laboratorio di Antropologia Culturale delle Alpi Marittime (LASA).

# Natečaj CIPRE – Prihodnost v Alpah je obetavna

**V Alpah obstajajo številni projekti in dejavnosti, ki prispevajo k uresničevanju trajnostnega razvoja. CIPRA želi z novim projektom «Prihodnost v Alpah» v večji meri poudariti njihov pomen, šestim najboljšim pa podeliti nagrado, ki vsakokrat znaša 25.000 evrov.**

Ur. – Na alpskem območju deluje množica akterjev z najrazličnejšim znanjem, ki v domačem kraju uresničujejo pobude za izboljšanje kakovosti življenja in okolja. Informacije in izkušnje, s katerimi razpolagajo, so seveda neprecenljive vrednosti za vse, ki se soočajo z enakimi problemi. Namen projekta CIPRE «Prihodnost v Alpah» je zato v obliki štirijezice platforme spodbuditi izmenjavo informacij in izkušenj med nosilci informacij in akterji, ki te informacije iščejo v alpskem prostoru.

## Inovativne dejavnosti bodo nagrajene

Podjetnik pri gradnji novega poslopja za svoje podjetje uporablja domači les in izbere način gradnje, pri kateri ogrevanje ni potrebno. Turistični kraj pripravi za svoje goste ponudbo, ki spodbuja uporabo javnih prevoznih sredstev in zmanjšuje emisije škodljivih snovi, ki jih v naravno okolje doline izpuščajo vozila gostov na poti proti cilju. Neka druga občina se spet odloči, da bo izpeljala projekt, s katerim želi tuje prebivalce učinkoviteje vključiti v družbeno in politično življenje lokalne skupnosti. Spet drugje se zveza občin skupaj z nevladnimi organizacijami odloči za projekte, ki načrtujejo ustanovitev biosfernega ali naravnega parka itd.... Vse to je le nekaj primerov pobud za posameznike, ustanove, podjetja in nevladne organizacije, ki se lahko potegujejo za eno od šestih nagrad, ki jih je v okviru natečaja – vsakokrat v višini 25.000 evrov – razpisala CIPRA.

## Obsežna paleta tem

Trajnostni razvoj lahko uresničujemo le, če uresničujemo tudi idejo o vključevanju družbenih, okoljskih in gospodarskih vidikov v vse dejavnosti, ki vplivajo na življenje ljudi v Alpah. Zaradi tega bodo na natečaju podeljene nagrade za izvajanje dejavnosti na šestih vsebinskih področjih. To so ustvarjanje dodane vrednosti na regionalni ravni, socialna kompetenca, zavarovana območja, mobilnost, nove oblike odločanja ter politike in instrumenti izvajanja trajnostnega razvoja.

## Interaktivnost

Vsi zainteresirani posamezniki ali skupine imajo možnost, da na spletni strani CIPRE objavijo enega ali več svojih projektov. Z uporabniškim imenom in geslom

lahko uporabniki do 20. julija 2005 dostopajo do obrazca za sodelovanje na natečaju. Po tem datumu objavljenih podatkov ne bodo več mogli spreminjati, podatki pa bodo javno dostopni na isti spletni strani od 27. julija dalje.

Na internetu bodo na ogled vsi predloženi projekti in dejavnosti, ki bodo razdeljeni po temah, vsem bodo dostopne tudi koristne informacije in kontaktni naslovi oz. osebe. V interaktivni obrazec bodo sodelujoči vpisovali svoje komentarje o predstavljenih projektih in dejavnostih ter nosilec projektov postavljali vprašanja. Čeprav nagrad v vrednosti 25.000 evrov ne bodo prejeli vsi projekti, pa jih bo javnost poznala že zaradi objave na mednarodni spletni platformi, kjer bo mogoče najti informacije iz vseh alpskih držav.

## Nagrajenci bodo razglašeni na letni strokovni konferenci CIPRE

Za vsako od šestih tem natečaja bo podeljena nagrada v višini 25.000 evrov. Žirijo, ki jo sestavljajo predstavnik CIPRE, predstavnik sveta sklada MAVa, predstavnik projektne skupine in zunanji strokovnjaki iz različnih alpskih držav, bo svojo odločitev razglasila na letni strokovni konferenci CIPRE, ki bo 22. septembra 2005 v švicarskem Brigu. Za nagrado se lahko potegujejo samo projekti, ki bodo pokazali konkretne rezultate. Sredstva iz nagradnega fonda bodo uporabljena namensko, torej za nagrajene prispevke ali z njimi neposredno povezane projekte in aktivnosti, zagotovljena pa so v proračunu projekta «Prihodnost v Alpah», ki ga financira Sklad za varstvo narave MAVa.

*Nadaljnje informacije in obrazec za sodelovanje na natečaju: [www.cipra.org/lavenir](http://www.cipra.org/lavenir)*



**Zukunft in den Alpen**  
**Avenir dans les Alpes**  
**Futuro nelle Alpi**  
**Prihodnost v Alpah**  
**Future in the Alps**



# Dynalp: ko se občine učijo druga od druge

**Omrežje občin «Povezanost v Alpah» je s svojim projektom «Dynalp - dinamičnost podeželskega alpskega prostora» v okviru pobude INTERREG III B doseglo že velik napredek. Kljub birokratskim oviram je projekt sodelujočim občinam prinesel veliko konkretnih koristi. CIPRA ima pri projektu svetovalno vlogo in zagotavlja tehnično podporo.**



© CIPRA

**Majska Dynalpova delavnica v Budoii v Italiji je gostila več kot 50 udeležencev.**

Ur. – Glasnega negodovanja 52 občin in regij, ki sodelujejo v projektu Dynalp, zaradi birokracije EU ni mogoče preslišati. Sredstva, ki prihajajo iz Bruslja, so porabljena predvsem za pisanje poročil in druga birokratska opravila, a kljub temu je po skoraj dveh letih izvajanja projekta uspeh že viden.

## Od naravnega parka do pivovarne

Tako je bila v okviru Dynalpa sprožena pobuda za ustanovitev avstrijsko-nemškega naravnega parka Nagelfluhkette, za katerim danes stoji 14 občin. Čezmejni naravni park se bo razprostiral na območju Vorderer Bregenzerwald v Avstriji in v zahodnem delu Oberallgäua v Nemčiji. Njegova površina bo obsegala 500 km<sup>2</sup> na območju sedmih avstrijskih in sedmih nemških občin. Kot je povedal Willi Sieber iz Vorarlberškega ekološkega inštituta (Ökoinstitut Vorarlberg), naj bi park ustanovili v naslednjih dveh letih in pol in mu zagotovili trajen obstoj. S parkom bi pridobili tako narava kot tudi turizem in kmetijstvo, okoli 40.000 prebivalcev tamkajšnje regije pa upa, da se bo kakovost njihovega življenja povečala.

Popolnoma drug projekt je pivnica v Tschlinu. Občina Tschlin v švicarskem Spodnjem Engadinu je namreč nekdanjo avtomobilsko garažo v nekem objektu preuredila v manjšo pivnico. Tudi ta projekt je bil izpeljan v okviru Dynalpa. Angelo Andina, sekretar tschlinske občine, je nad uspehom navdušen in pravi, da bi lahko prodali tudi trikrat večjo proizvodnjo. Do uresničitve projekta je prišlo zaradi sodelovanja domačinov in gostov, ki so kupili delnice pivovarne. Kot je še pojasnil Andina, so zaradi povezovanja v okviru Dynalpa na projekt postali pozorni tudi domači mediji. Prav tako pomemben kot visoka kakovost te posebne vrste piva pa je koncept, ki je bil izdelan v okviru projekta Dynalp in vsebuje mešanico tradicije, bližine povezovanja z naravo, sodelovanja javnosti in inovacij.

## Mednarodno sodelovanje ustvarja dodano vrednost

Tudi drugi projekti, kot jih poznajo npr. v dolini Malcantone v švicarskem kantonu Ticino, so pripomogli k učinkovitejšemu sodelovanju s sosednjimi regijami ali pa so obravnavali konkretne ukrepe, s katerimi bo mogoče povečati vrednost naravne in kulturne krajine. Poleg delovanja v občinah in regijah v Nemčiji,

Avstriji, Lihtenštajnu, Švici, Italiji in Sloveniji je pomemben sestavni del projekta tudi izmenjava izkušenj na mednarodni ravni, zato so v okviru Dynalpa organizirane tudi učne delavnice v obliki grozdov. Gre za krajša srečanja, na katerih si predstavniki občin izmenjujejo izkušnje o konkretnih temah. Tako je v letošnjem marcu v avstrijskem Rõthisu več kot 50 udeležencev iz praktičnih referatov, na krajši ekskurziji ter v izmenjavi izkušenj in informacij v delovnih skupinah zelo veliko izvedelo o razvoju krajine in varstvu narave na primeru suhih zidov, sadjarstva oz. visokodebelnih dreves in živih meja. Maja je sledila podobna delavnica, posvečena podeželskemu turizmu in ustvarjanju verig dodane vrednosti na regionalni ravni v Budoii v Italiji, ki se jo je udeležilo več kot 50 zainteresiranih.

## Izmenjava splošnih izkušenj ni več v koraku s časom

«Delavnic sem se udeležil, ker se tako lahko na enem mestu seznanim z informacijami o določeni temi,» je dejal Werner Frick, pooblaščenec za okoljske zadeve pri Občini Schaan. «Obdobje, ko so se srečanja v Omrežju občin odvijala zlasti zaradi medsebojnega spoznavanja, je bilo za oblikovanje omrežja pomembno. Vendar pa občine danes potrebujejo konkretne in v vsakdanjiku uporabne informacije, s katerimi se lahko seznanijo na tovrstnih enodnevnih mednarodnih delavnicah.»

Kateri delovni jeziki se uporabljajo na delavnicah, je odvisno od udeležencev. V Rõthisu so organizatorji zagotovili simultano prevajanje v nemški in italijanski jezik, v Budoii tudi v francoski in slovenski jezik. Delavnic se lahko udeležijo tudi občine, ki so članice Omrežja občin «Povezanost v Alpah», a se v projekt Dynalp niso vključile, kot tudi občine zunaj omrežja. CIPRA, ki ima pri projektu Dynalp svetovalno vlogo in zagotavlja udeležencem občinam tehnično podporo, sodeluje v okviru podporne skupine Dynalp (Dynalp Support Team) tudi pri načrtovanju in izvajanju delavnic.

Infos: <http://www.dynalp.org/> und  
<http://www.alpenallianz.org/>





# Alpska mesta in Alpska konvencija

**Stalni sekretariat Alpske konvencije in alpska mesta so podpisali dogovor, ki v prihodnje predvideva intenzivnejše sodelovanje med obema stranema. Z dogovorom bo mogoče zagotoviti tudi pomembnejšo vlogo mest pri razvoju Alp.**

Ur. – Dve tretjini alpskih prebivalcev živi na urbaniziranih območjih, ki obsegajo le 34 odstotkov celotne površine Alp. Alpska mesta imajo tako osrednjo vlogo v procesu konkretnega uresničevanja Alpske konvencije. Alpska mesta in Stalni sekretariat Alpske konvencije sta sedaj storila nov korak k poglobitvi medsebojnega sodelovanja in večjemu vključevanju mest v razpravo o prihodnosti Alp.

## Dogovor o sodelovanju

Colette Patron, predsednica Interesne skupnosti (IS) Alpsko mesto leta in podžupanja francoskega mesta Gap, dr. Franco Grasselli, podžupan Trenta in predstavnik Delovne skupnosti (DS) alpskih mest, ter trenutni generalni sekretar pri Alpski konvenciji Ruggero Schleicher-Tappeser so 26. aprila 2005 v okviru 30. seje Stalnega odbora Alpske konference v Beljaku v Avstriji podpisali dogovor, ki predvideva poglobitev sodelovanja med obema organizacijama.

## Intenzivnejše vključevanje alpskih mest

Dogovor, v okviru katerega bo sodelovanje trajalo dve leti in ki mu bodo kasneje sledili še drugi dogovori, vsebuje naslednje poglobitvene cilje:

- načrtna poglobitev sodelovanja znotraj alpskih mest kot tudi med alpskimi mesti in organi Alpske konvencije;
- večje upoštevanje posebnih interesov alpskih mest;
- večje upoštevanje protokolov in pobud Alpske konvencije pri delovanju alpskih mest;
- večja zastopanost alpskih mest tako v organih in dejavnostih Alpske konvencije kot na evropski ravni;
- razširitev razprave o prihodnosti Alp, h kateri je treba v večji meri pritegniti alpska mesta.

## Obveščanje in prireditve

Stalni sekretariat Alpske konvencije, IS alpsko mesto

leta in DS alpskih mest želijo te cilje doseči z učinkovitejšim medsebojnim obveščanjem in organiziranjem skupnih prireditev.

Trenutno sta v pripravi dva seminarja: Stalni sekretariat bo najprej skupaj z DS alpskih mest organiziral seminar o mrežah alpskih mestnih naselij, medtem ko bodo osrednja tema druge prireditve, ki jo bo organiziral v sodelovanju z IS Alpsko mesto leta, alpska mesta in zavarovana območja v njihovi neposredni okolici.

Dogovor je bil podpisan na osrednji prireditvi v okviru avstrijskega predsedovanja Alpske konference z naslovom Socialnoekonomska dimenzija Alpske konvencije s posebnim upoštevanjem alpskih mest. V predavanjih, med drugim sta nastopila tudi Werner Bätzing z Univerze v Erlangnu-Nürnbergu in Bernard Debarbieux z Univerze v Ženevi, so predavatelji spregovorili o policentričnem razvoju Alp in izzivih, ki se ob tem pojavljajo za mesta.



**H. Manzenreiter (Beljak, Avstrija), C. Patron (Gap, Francija), R. Schleicher-Tappeser (Alpska konvencija) in Franco Grasselli (Trento, Italija).**



Ville des Alpes de l'Année  
Alpenstadt des Jahres  
Città alpina dell'anno  
Alpsko mesto leta

## Išče se alpsko mesto leta 2007 in 2008!

Še vse do 15. septembra 2005 lahko vsa mesta, ki ležijo na območju Alp, kandidirajo za pridobitev naziva alpsko mesto leta 2007 ali 2008. Za naziv, ki bo izbrano mesto odlikoval za njegovo posebno zavzemanje pri uresničevanju ciljev Alpske konvencije, se lahko poteguje vsako mesto z alpskega območja, ki lahko dokaže, da se ekologija in ekonomija ne izključujeta, temveč dopolnjujeta. IS Alpsko mesto leta podeljuje naziv vsako leto ter vsakokratnega zmagovalca podpira tudi pri oblikovanju projektov in njegovem delovanju na področju obveščanja in izobraževanja o ciljih Alpske konvencije. Poleg tega so predvideni projekti, ki bodo razvijali sodelovanje med alpskimi mesti in spodbujali izmenjavo informacij.

Več informacij in natečajna dokumentacija: <http://www.alpskomesto.org/>

# Nov projekt za ekološko povezanost na vsealpski ravni

**Prizadevanja za vzpostavitev čezmejnega ekološkega omrežja ohranitvenih območij v Alpah so pokazala prve rezultate: pripravljen je nov projekt, katerega težišče so prav območja ekološke povezanosti.**



© Slovenian Tourist Board, www.slovenia-tourism.si

**Slovenski Triglavski narodni park leži na enem od 23 prednostnih območij varstva narave v Alpah.**

Ur. – Strokovnjaki so si enotni v prepričanju, da lahko trajno ohranitev naravnih dobrin na območju Alp in potek naravnih procesov zagotovijo le večja zavarovana območja, ki bodo med seboj ekološko povezana. Ker je v tem trenutku le malo verjetno, da bi v kratkem prišlo do opredelitve novih večjih zavarovanih območij, se zdi njihova vzpostavitev prek povezovanja obstoječih površin sprejemljiva tako v posameznih alpskih državah kot tudi na čezmejni ravni. Taka zamisel zavzema tudi osrednjo mesto v Protokolu o izvajanju Alpske konvencije na področju varstva narave in urejanja krajine, kjer se v 12. členu pogodbenice zavezujejo, da bodo na nacionalni in čezmejni ravni sprejele ustrezne ukrepe za povezanost določenih zavarovanih območij, biotopov in drugih zavarovanih ali zavarovanja potrebnih elementov.

## Okvirna študija omogoča preglednost na vsealpski ravni

Delovanje Mreže zavarovanih območij v Alpah (ALPARC) je osredotočeno na izvajanje omenjenega 12. člena protokola o varstvu narave. Januarja 2004 je ALPARC na podlagi pooblastila Alpske konvencije začel pripravljati okvirno študijo z naslovom «Čezmejna ekološka povezanost» in v njej raziskovati značilnosti današnje ekološke povezanosti alpskih zavarovanih območij. Pri tem je nakazal, kje obstajajo možnosti za dopolnitev obstoječih povezav med temi območji. Študija vsebuje tudi seznam strategij in instrumentov pogodbenic, ki spodbujajo povezovanje zavarovanih območij na nacionalni in čezmejni ravni, obsega pa tudi podrobno analizo osmih vzorčnih primerov, med katerimi so določene potencialno ustrezne povezovalne osi. V zaključnem delu študije so

navedena še priporočila za nadaljnje delovanje pri vzpostavljanju ekološkega omrežja v praksi.

## Ekološki koridorji

Na podlagi študije je VIII. alpska konferenca jeseni 2004 pogodbenicam v obliki sklepa priporočila sprejem konkretnih ukrepov za vzpostavitev ekološkega omrežja. S projektom ALPARC-a, Mednarodnega znanstvenega komiteja za preučevanje Alp (ISCAR), Mednarodne komisije za varstvo Alp (CIPRA) in Svetovnega sklada za varstvo narave (WWF) so se priporočila tega sklepa in vsealpska priporočila predhodne študije začela tudi dejansko izvajati. V projektu z naslovom «Območja povezanosti v Alpah» bodo tako do konca leta 2005 opredeljena vsa območja v Alpah, ki ustrezajo pogojem ekološke povezovalne osi med zavarovanimi območji ter med zavarovanimi območji in drugimi območji izredne biotske raznovrstnosti.

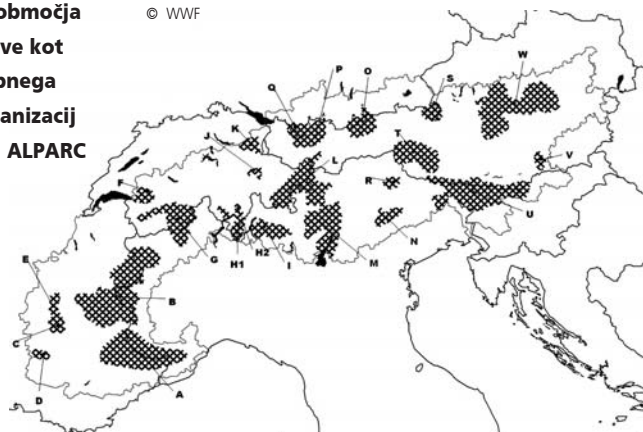
## Ne le zavarovana območja

Pomembne podatke za študijo ALPARC-a in projekt, ki je temu sledil, pa je v sodelovanju z organizacijami ALPARC, CIPRA in ISCAR prispeval WWF, ko je izdal publikacijo (2004) «Alpe: edinstvena naravna dediščina». Na podlagi razvrstitve vrst in ekosistemov, značilnih za Alpe, je delovna skupina opredelila «prednostna območja» varstva narave v Alpah in s tem predložila prvo vsealpsko strategijo za ohranitev biotske raznovrstnosti. Kot je zapisano v priporočilu, se bodo morali naravovarstveni ukrepi v alpskem prostoru v prihodnje osredotočiti na prednostna območja, ki imajo nadpovprečno vrednost za ohranitev biotske raznovrstnosti. Prednostnih območij torej ne bo mogoče varovati le z opredeljevanjem zavarovanih območij, temveč tudi z izvajanjem nadaljnjih dolgoročnih ukrepov.

V nasprotju s študijo, ki so jo opravili v ALPARC-u, ta raziskava ne izhaja iz obstoječih zavarovanih območij in tako na že zavarovane površine odpadeta le okoli dve tretjini prednostnih območij.

**Prednostna območja varstva narave kot rezultat skupnega projekta organizacij WWF, CIPRA, ALPARC in ISCAR.**

© WWF



## Vodni protokol za Alpsko konvencijo

**Avstrijski okoljski minister namerava v času svojega predsedovanja Alpski konvenciji uresničiti zastavljen cilj o pravi protokola o vodi. Tako bi se izpolnila tudi stara zahteva CIPRE.**

Ur. – V obdobju 2005-2006 predseduje Alpski konvenciji Avstrija, okoljski minister Josef Pröll pa je predsednik Alpske konference, konference okoljskih ministrov alpskih držav in EU. Pröll ocenjuje pripravo protokola o izvajanju Alpske konvencije na področju voda kot eno ključnih nalog v dvoletnem obdobju avstrijskega predsedovanja.

Državam članicam EU naj bi okvirna vodna direktiva sicer zagotavljala pomemben instrument čezmejne varstva voda, vendar pa vse pogodbenice Alpske konvencije niso tudi države članice EU. «Na tej točki se nam zdi nujno potrebno ustvariti pravni okvir pod okriljem Alpske konvencije,» je pojasnil Pröll, «zato bo Avstrija sprožila pobudo za izdelavo vodnega protokola».

Porečja številnih tekočih voda na območju Alp se raztezajo prek ozemlja več držav, zato se lahko določeni problemi ujejo le na čezmejni ravni. Protokol o vodi ne

bi omogočil le pomembne podlage za varčno in skrbno ravnanje z vodo, temveč bi zapolnil tudi pomembno vrzel pri varstvu Alp. Le s tako zasnovanim protokolom bi lahko opredelili, recimo, enoten standard za varstvo ledenikov.

Okvirna vodna direktiva EU je bila oblikovana za celotno EU in ne upošteva posebnosti Alp. Zaradi celovitosti ureditve okoljskih ciljev vsebuje okvirna direktiva EU zapletene in dolge določbe. Poleg tega so bile kot kompromis po dolgoletnih razpravah oblikovane določbe, ki dovoljujejo številne izjeme, ki pa so deloma v nasprotju z varstvom voda. Besedilo vodnega protokola Alpske konvencije bi zato moralo biti kratko, razumljivo in zavezujoče.

Ker se pogodbenice Alpske konvencije doslej na zahteve CIPRE za izdelavo vodnega protokola niso odzvale, je CIPRA že v mednarodnem letu celinskih voda 2003 predlog protokola pripravila sama.



**Okvirna vodna direktiva EU ledenikov ne omenja...**

## Pohvala in graja – rezultati ankete o informativnem biltenu CIPRA-Info

**V zadnji številki smo vas prosili, da izpolnite priloženi anketni vprašalnik in nam tako zaupate svoje mnenje o informativnem biltenu CIPRA-Info. Najprej se seveda vsem, ki ste si vzeli čas in sodelovali pri naši anketi, najlepše zahvaljujem**

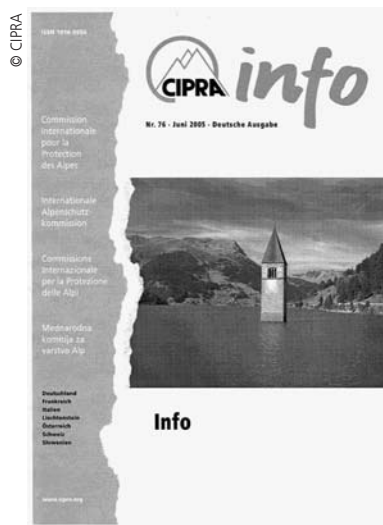
Ur. – Prek spletne strani in po pošti smo prejeli 136 izpolnjenih vprašalnikov. V nadaljevanju sledi kratak povzetek rezultatov:

64 odstotkov bralcev ocenjuje vsebinsko oz. strokovno kakovost člankov kot dobro, 28 odstotkov kot zelo dobro, 66 odstotkom se zdi novinarska kakovost člankov dobra, 20 odstotkom zelo dobra. Vprašali smo vas tudi, katera vsebinska področja so v biltenu pre pogosto ali premalo obravnavana. Le 44 sodelujočih meni, da je pre pogosto obravnavana ena tema – tukaj prednjači politika. 102 vprašana si želita več informacij o določenih temah, najpogosteje je navedena ekologija. S porazdelitvijo rubrik v biltenu je večina zadovoljna, prejeli pa smo tudi številne predloge za nove teme in rubrike, npr. bibliografija, poročila o uspehih in neuspehih okoljske politike ali intervjuji, če omenimo le nekatere. 89 bralcev meni, da bi bilo objavljane komentarjev strokovnjakov smiselno, 21 se to ne zdi potrebno. Pri oceni grafične podobe biltena se je pokazalo naslednje: 27 sodelujočim se zdi, da so potrebne spremembe, 95 se ne zdi pomembno, da bi

morale biti notranje strani v barvah, 86 pa grafično podobo ocenjuje kot dobro. Številni anketirani so izrazili željo, da bi bili slikovno gradivo in grafični prikazi večji in v barvah. 66 bralcev je izrazilo pripravljenost, da bilten plačujejo. Skoraj polovica od tistih, ki so izpolnili anketo, si izvod biltena deli z drugimi bralci, skoraj tretjina pa izvod daje na razpolago tudi drugim (npr. na prireditvah, ob sprejemih, v knjižnicah itd.).

### Kaj sledi z naše strani?

Pridobljene podatke, zlasti številne namige in pripombe, bomo vključili v razpravo, kakšna naj bi bila prenovljena podoba naše organizacije. CIPRI želimo namreč zagotoviti enoten nastop in med seboj uskladiti tudi vse druge njene medije, ne nazadnje z grafičnega vidika. Upravni odbor, poslovodstvo in nacionalni odbori CIPRE bodo v več fazah pripravili novo zasnovo biltena in jo predstavili na začetku prihodnjega leta.



**Quo vadis CIPRA-Info?**

## alpMedia – priljubljena v Alpah, poznana od Nepala do Kolumbije



© CIPRA

**Felix Hahn, vodja projekta alpMedia.**

V mednarodnem letu gora 2002 je Mednarodna komisija za varstvo Alp (CIPRA) vzpostavila alpMedia, ambiciozno zasnovano službo za obveščanje o trajnostnem razvoju na območju Alp. Glasilo alpMedia izhaja vsak drugi teden v štirih najpomembnejših alpskih jezikih. Razpošilja se po e-pošti, istočasno pa je dosegljivo tudi na spletnem naslovu [www.alpMedia.net](http://www.alpMedia.net). Vsak drugi mesec izide tudi povzetek v angleščini.

Če je še pred dvema letoma e-glasilo prejelo okoli 3000 naročnikov, pa je teh danes že več kot 4300. Skorajda 60 odstotkov naročnikov prejema nemško izdajo glasila, okoli 17 odstotkov francosko, prav tako italijansko, 3 do 4 odstotke naročnikov pa je prejemnikov slovenske oz. angleške izdaje.

Spletne strani alpMedie, na katerih so poleg novic objavljene tudi informacije o prireditvah, publikacijah in dosjelih, ki se navezujejo na alpski prostor, imajo zelo veliko obiskovalcev. V zadnjih dveh letih je bilo spletišče obiskano okoli 65.000-krat. Poznanost informacijske službe se je povečala zlasti v Italiji, od koder

trenutno prihaja največ uporabnikov alpMedie. Pogosto obiskujejo spletne strani alpMedie tudi uporabniki iz Švice, Avstrije in Nemčije, nekoliko redkeje iz Francije. Presenetljivo je tudi, kako pogosto strani alpMedie prebirajo Nizozemci, ki jim sledijo Belgijci, Britanci in Slovenci. V večini evropskih držav uporabniki redno dostopajo do alpMedie, tudi v Kanadi so obiski pogosti, posamezni obiskovalci pa prihajajo skorajda iz vsake države tega sveta – od Kirgizistana do Južne Afrike, od Kube do Vatikana: alpMedia torej deluje kot prava globalna informacijska služba!

Devet od desetih obiskovalcev alpMedie dostopa do spletne strani neposredno ali prek zaznamkov (bookmarks), le 10 odstotkov obiskovalcev prek iskalnikov, kot je Google, oziroma povezav na zunanjih straneh. Vse to po eni strani pomeni, da so obiskovalci zvesti in alpMedio redno uporabljajo, po drugi strani pa bo treba možnosti iskanja naše spletne strani po iskalnikih in z navajanjem domačega naslova na vsebinsko sorodnih spletnih straneh še izboljšati. Priprave na to so se že začele.



Izid te številke biltena CIPRA-Info je finančno podprl sklad Aage V. Jensen Charity Foundation iz Vaduza (FL).

AZB FL-9494 Schaan / P. P. / Journal 2 / 05

Adressrichtigungen nach A1, Nr. 552 melden. Zutreffendes durchkreuzen – Marquer ce qui convient Porre una crocette secondo il caso		Gestorben Décédé Deceduto
Weggezogen: Nachsendefrist abgelaufen A démenagé: Délai de réexpédition expiré Trabocato: Termine di spedizione scaduto	Adresse ungenügend insuffisante indirizzo insufficiente	Annahme verweigert Refusé Respinto
Ur- bekannt Inconnu Scono- scuito	Nicht- abgeholt Non rici- Non ritirato	

## KOLOFON

**Obvestila CIPRE**  
izhajajo 4-krat letno

Uredništvo (Ur.): Andreas Götz, Michel Revaz, Jernej Strith, Damiano di Simine, Francesco Pastorelli, Felix Hahn, Stefanie Fuchs, Sonja Gerdes – CIPRA-International – Prevodi: Christine Breuss, Fabienne Juilland, Nataša Leskovic Uršič, Lucia Testa – Pri ponatisu zaželeno navedba vira – Natisnjeno na reciklirani papir – Nemška, francoska, italijanska in slovenska izdaja – Layout: Stefanie Fuchs, Petra Beyrer, Sonja Gerdes, Celotna naklada: 11.000 – Tisk: Gutenberg AG, Schaan/FL –

**CIPRA-International**, Im Bretscha 22, FL-9494 Schaan,  
tel.: 00423 237 40 30, faks: 00423 237 40 31, [cipra@cipra.org](mailto:cipra@cipra.org), [www.cipra.org](http://www.cipra.org), [www.alpmedia.net](http://www.alpmedia.net)

### Nacionalni odbori:

**CIPRA-Deutschland**, Heinrichgasse 8, D-87435 Kempten/Allgäu,  
tel.: 0049 831 52 09 501, faks: 0049 831 18 024, [info@cipra.de](mailto:info@cipra.de), [www.cipra.de](http://www.cipra.de)

**CIPRA-France**, 5, Place Bir Hakeim, F-38000 Grenoble  
tel.: 0033 476 48 17 46, faks: 0033 476 48 17 46, [cipra-france@wanadoo.fr](mailto:cipra-france@wanadoo.fr)

**CIPRA-Italia, c/o Pro Natura**, Via Pastrengo 13, I-10128 Torino  
tel.: 0039 011 54 86 26, faks: 0039 011 503 155, [cipra@arpnet.it](mailto:cipra@arpnet.it)

**CIPRA-Liechtenstein**, c/o LGU, Im Bretscha 22, FL-9494 Schaan  
tel.: 00423 232 52 62, faks: 00423 237 40 31, [info@lgu.li](mailto:info@lgu.li), [www.lgu.li](http://www.lgu.li)

**CIPRA-Österreich**, c/o Umweltdachverband, Alserstrasse 21/1/5, A-1080 Wien  
tel.: 0043 1 401 13 36, faks: 0043 1 401 13 50, [info@cipra.at](mailto:info@cipra.at), [www.cipra.at](http://www.cipra.at)

**CIPRA-Schweiz**, Hohlstrasse 489, CH-8048 Zürich  
tel.: 0041 44 431 27 30, faks: 0041 44 430 19 33, [cipra@cipra.ch](mailto:cipra@cipra.ch)

**CIPRA-Slovenija**, Večna pot 2, SI-1000 Ljubljana, tel.: 00386 1 200 78 00 (int. 209),  
[cipra@gozdis.si](mailto:cipra@gozdis.si), [www.zrc-sazu.si/cipra/](http://www.zrc-sazu.si/cipra/)

### Regionalni odbor:

**CIPRA-Südtirol**, c/o Dachv. f. Natur- u. Umweltschutz, Kornpl. 10, I-39100 Bozen  
tel.: 0039 0471 97 37 00, faks: 0039 0471 97 67 55, [info@umwelt.bz.it](mailto:info@umwelt.bz.it), [www.umwelt.bz.it](http://www.umwelt.bz.it)

### Podporni član:

**Nederlandse Milieu Groep Alpen (NMGA)**, Keuchenushof 15, NL-5631 NG Eindhoven,  
tel.: 0031 40 281 47 84, [nmga@bergsport.com](mailto:nmga@bergsport.com), [www.nmga.bergsport.com](http://www.nmga.bergsport.com)